

INFORME

COMISIÓN INTERNACIONAL DE
EXPERTOS Y EXPERTAS DE ALTO NIVEL

SOBRE LA DEMOCRACIA EN EL TRABAJO.

**Comissió internacional d'experts i expertes
d'alt nivell sobre la democràcia en el treball
en relació amb l'article 129.2 de la Constitució Espanyola**

Deus promeses a les persones que treballen: veu i propietat

**Informe encarregat per la Vicepresidència Segona i
el Ministeri de Treball i Economia Social d'Espanya**

Isabelle Ferreras et alii.
Madrid, 2026

Aquest document no s'ha de considerar representatiu de la posició oficial del Ministeri de Treball.

Llevat que s'indiqui el contrari, la reutilització d'aquest document està autoritzada sota la llicència Creative Commons Reconeixement 4.0 Internacional (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Això significa que se'n permet la reutilització, sempre que s'atorgui el reconeixement degut als autors i s'indiquin els canvis realitzats.

Resum executiu

El present informe ha estat elaborat per la **Comissió de Persones Expertes d'Alt Nivell sobre la Democràcia en el Treball**, convocada per la **Vicepresidència Segona i el Ministeri de Treball i Economia Social el febrer de 2025**.

Malgrat els notables assoliments aconseguits en els darrers anys —destacant especialment una reforma laboral multidimensional que ha reduït l'atur i ha fomentat el creixement econòmic, situant Espanya com una de les economies capdavanteres de la Unió Europea— el Govern espanyol aspira a anar encara més lluny. De fet, la mateixa Constitució demana una major ambició.

La Comissió de Persones Expertes d'Alt Nivell sobre la Democràcia en el Treball tenia com a missió examinar l'aplicació de l'article 129.2 de la Constitució espanyola com a possible solució a la situació de crisi múltiple a la qual s'enfronten Espanya i tots els països del món, caracteritzada per l'augment de la desigualtat econòmica i social i per l'esgotament dels recursos naturals, fet que amenaça el futur sostenible de tothom.

El treball de la Comissió de Persones Expertes es va dividir en tres mandats:

- **Diagnòstic:** examinar la història, el contingut i les aplicacions actuals de l'article 129.2 i identificar els problemes contemporanis per als quals la seva aplicació podria oferir solucions.
- **Estratègia:** proposar una trajectòria per a l'aplicació de l'article 129.2 en el futur.
- **Política:** identificar eines legislatives i altres recursos que ofereixin solucions rigoroses, basades en la recerca, innovadores, econòmiques i adaptables a la cultura de diversitat territorial i econòmica d'Espanya, així com al context més ampli de la Unió Europea.

L'article 129.2 fa una doble promesa a totes les persones treballadores d'Espanya: accés a la veu i accés a la propietat. L'estudi de les persones expertes va concloure que l'article 129.2 no s'està aplicant actualment mitjançant una legislació eficaç. De fet, Espanya es troba entre els països menys desenvolupats de la Unió Europea pel que fa al reconeixement de les persones treballadores com a components clau de l'economia, tant en termes d'estructures institucionals que permetin la participació democràtica al lloc de treball com en termes d'accés de qui treballa a la propietat d'accions a les empreses. Al mateix temps, la Comissió també va observar un seguit d'empreses espanyoles que són exemples d'aplicació exemplar de l'article 129.2, en particular les cooperatives de persones treballadores, que es troben entre les més sòlides del món. Els membres de la Comissió van coincidir que una aplicació més rigorosa de l'article 129.2 podria resultar molt eficaç per ajudar Espanya a situar-se entre els líders de la UE en termes de bones pràctiques i a ascendir en l'escala de productivitat identificada com el principal repte de la Unió Europea per l'Informe Draghi (2024). En concret, la Comissió va recomanar la democratització de les empreses com a mitjà per complir els mandats de l'article 129.2, obrint el camí perquè totes les persones

inversores laborals tinguin veu i participació, i va reunir proves objectives i sòlids arguments econòmics i polítics per explicar la necessitat de la intervenció pública en aquest àmbit.

La Comissió va concloure que la democratització de l'empresa ofereix possibilitats importants per abordar els principals reptes i revertir les tendències negatives actuals, en particular:

1. **La crisi de successió** a la qual s'enfronten les pimes espanyoles (es preveu que un terç de les persones propietàries de Pimes es jubilarà en la pròxima dècada, cosa que posarà en risc aproximadament 600.000 llocs de treball cada any; una gran majoria no disposa d'un pla de successió);
2. **El retard en competitivitat** (especialment en la qualitat de l'ocupació i en la innovació; malgrat les inversions, l'economia espanyola ha tingut dificultats per aprofitar les innovacions de manera que augmentin la productivitat de les persones treballadores, en lloc de simplement substituir-les, externalitzar-les o precaritzar-ne els llocs);
3. **Els abusos i usos indeguts de la IA al lloc de treball** (els sectors estan implementant i travessant canvis massius de maneres que amenacen l'autonomia i la privacitat de les persones treballadores, amb plans insuficients per implicar-les en el desplegament segur i eficaç de les noves tecnologies);
4. **La pèrdua de sobirania econòmica i de resiliència territorial** (el capital transnacional és mòbil, mentre que les persones que treballen i les comunitats locals estan en gran mesura arrelades a un territori específic, fet que fa que les regions suportin una part desproporcionada del risc derivat de decisions d'inversió i desinversió corporativa en les quals no tenen veu);
5. **La fragmentació de la cadena de valor i la informalitat laboral** (inversors llunyans extreuen beneficis mitjançant la "comparació coercitiva" entre règims fiscals i a partir de persones treballadores ocultes, no remunerades o mal remunerades);
6. **L'afebliment de la societat civil i dels sindicats** (la marginació dels sindicats es correlaciona directament amb l'augment de la desigualtat i l'empitjorament de les condicions laborals, i deixa governs i empreses sense socis constructius);
7. **La pobresa i la desigualtat** (la taxa de pobresa laboral a Espanya és del 13,7 % i es duplica entre la població immigrant);
8. **La desafecció envers les institucions democràtiques** (les institucions democràtiques s'estan debilitant pel creixement de l'autoritarisme i la desafecció ciutadana, alimentats per pràctiques de gestió no participatives o autocràtiques a la feina);

9. **El deteriorament del medi natural** (dels nou límits biofísics dins dels quals la humanitat hauria d'interactuar de manera segura amb el planeta Terra, set ja han estat superats, i les empreses no democratitzades són responsables d'una part desproporcionada del dany al medi ambient i al canvi climàtic global, mentre que tres quartes parts del territori espanyol estan en risc de desertització)

A partir d'aquestes conclusions, i basant-se en la recerca científica i les dades, els testimonis de persones expertes i les comparacions amb les millors pràctiques d'altres països de la UE, la **Comissió va identificar opcions pràctiques per equilibrar les consideracions socials, mediambientals i econòmiques en les organitzacions empresarials**. Aquestes es presenten en forma de resultats de recerca detallats, projectes legislatius i propostes polítiques concretes.

RECOMANACIONS CLAU:

La Comissió de Persones Expertes sobre Democràcia en el Treball recomana que el Govern espanyol i els seus interlocutors socials apliquin el següent enfocament estratègic, **dissenyat per transformar les empreses espanyoles en les organitzacions més participatives i innovadores d'Europa**. Aquesta estratègia promou la participació de les persones treballadores estructurada al voltant dels dos pilars complementaris identificats a l'article 129.2: **veu i propietat**, i proporciona eines i recomanacions per al seu ús a escala nacional i europea.

VEU:

1. Reforç i nous requisits legals per a la **participació de les persones treballadores en les decisions operatives de l'empresa**, incloent-hi l'enfortiment de les prerrogatives dels comitès d'empresa i de les delegacions de personal, en particular mitjançant un **nou dret de codecisions per influir i donar el seu consentiment en el desplegament de la intel·ligència artificial al treball**.
2. **Inclusió de les persones treballadores en les decisions estratègiques a través dels consells d'administració, amb l·lindars estatutaris mínims** dissenyats d'acord amb les millors pràctiques europees en matèria de cogestió i amb l'objectiu d'anar-hi més enllà (un terç dels llocs del consell per a qui treballa en empreses amb entre 50 i 1.000 persones ocupades; a partir de 1.000 persones ocupades, la meitat dels llocs del consell per a les persones treballadores).

PROPIETAT:

- **L·lindars mínims legals** que comencen amb l'obertura de l'accés al 2 % de la propietat de les accions per a qui treballa.
- Nous **Fons Ciutadans dissenyats per adquirir accions i accelerar la transferència** amb la finalitat de fer que les empreses espanyoles siguin més resilients i menys dependents d'actors financers extractius, així com un pla de transició recolzat **per un nou mecanisme de finançament tipus ESOP perquè les persones treballadores** puguin adquirir les

accions de la seva empresa davant la jubilació prevista de la persona fundadora o propietària.

IMPLEMENTACIÓ: una trajectòria dinàmica basada en incentius per a cada empresa

Més enllà del compliment legal mínim, el govern hauria d'implementar mecanismes que animin les empreses a avançar en la trajectòria proposada. Amb aquesta finalitat, la **Comissió ha proposat una nova eina de report, l'Índex de Desenvolupament Democràtic Corporatiu, basat en dues Escales de Puntuació de Participació que mesuren l'accés de les persones treballadores-inversores a la veu i a la propietat.** Les dades recollides a partir de l'Índex de Desenvolupament Democràtic Corporatiu s'utilitzaran posteriorment en un mecanisme d'incentius de tipus bonus/malus, dissenyat per recompensar nivells superiors d'accés a la veu i a la propietat (i desincentivar nivells inferiors). **Aquest mecanisme orientarà un marc de polítiques que mobilitzarà subvencions públiques, tipus d'impostos corporatius, beneficis fiscals, accés privilegiat a la contractació pública, etc., amb la finalitat d'incentivar un progrés més gran.**